

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF POYRAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17445)

Karar Tarihi: 23/2/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Recai AKYEL
Raportör : Nahit GEZGİN
Başvurucu : Elif POYRAZ
Vekili : Av. Emire Eren KESKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik görevlileri tarafından kullanılan silahlı güç sonucu yakının ölmesiyle sonuçlanan olayla ilgili olarak yürütülen soruşturmanın makul sürede tamamlanmaması nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/11/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
9. Başvurucunun olay tarihinde terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak Ümraniye Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunan oğlu Rıza Poyraz, 19/12/2000 ila 22/12/2000 tarihlerinde güvenlik görevlilerince gerçekleştirilen ve kamuoyunda "Hayata Dönüş Operasyonu" olarak bilinen operasyonda yaralanmış, bu nedenle 2/1/2001 tarihinde yaşamını yitirmiştir.

10. Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay hakkında soruşturma başlatılmış ve 29/3/2004 tarihli iddianame ile 267 kamu görevlisi hakkında Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

11. Yargılamada, bazı sanıklar hakkında 5/12/2013 tarihinde yakalama emri çıkarılmış; sonraki celselerde bu emrin yerine getirilmesi beklenmiştir.

12. Yargılamanın devam ettiği 7/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

13. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede neticesinde söz konusu yargılamanın devam ettiği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 23/2/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

15. Başvurucu, yakınının yaşamını yitirdiği olayla ilgili olarak yürütülen soruşturmanın makul süratte tamamlanmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

16. Bakanlık görüşünde, başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkı kapsamında incelenmesinin uygun olacağı belirtilmiş; başvuruya konu davanın birçok kamu görevlisinin sanık olması, bu sanıklardan bazıları hakkında çıkarılan yakalama emrinin yerine getirilememiş olması nedeniyle karmaşık olduğu ve bu durumun yargılama süresinin uzunluğunun makul olup olmadığının değerlendirilmesi sırasında dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

17. Başvurucu, Bakanlık görüşünde ifade edilen hususun yargılama süresinin uzunluğunu makul kılmadığını ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

19. Anayasa'nın 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddiasının özü, yakınının ölmesiyle sonuçlanan olaya ilişkin soruşturmanın, makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle etkili yürütülmediğine ilişkindir. Bu nedenle başvuru iddiası, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının usule ilişkin boyutu kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ancak ihlale yol açtığı

ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvurucu, başvuru konusu olayda yaşamını yitiren Rıza Poyraz'ın annesidir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

22. Diğer taraftan açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Yaşama hakkına ilişkin ceza soruşturmasının etkili olması için diğer şartların yanında soruşturmanın makul bir sürat ve özenle yürütülmesi gerekmektedir (*Deniz Yazıcı*, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96).

24. Somut olayda başvurusunun yakını, güvenlik güçlerinin 19/12/2000 ile 22/12/2000 tarihlerinde tutulduğu Ceza İnfaz Kurumunda gerçekleştirdiği operasyon sonucunda 2/1/2001 tarihinde yaşamını yitirmiştir (bkz. §§ 9). Olay hakkında başlatılan soruşturma 16 yıldır devam etmektedir. Başvurucu, soruşturmanın makul süratle yürütülmediğini iddia etmektedir.

25. Bu noktada belirtilmelidir ki soruşturmanın makul bir özen ve süratle yapılıp yapılmadığına ilişkin tespit; başvuruya konu olayın kendi koşullarına, soruşturmadaki şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterebilecektir (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 91).

26. Diğer taraftan kamu görevlilerinin öldürücü güç kullanmasıyla ilgili bir soruşturmada yetkililerin çabuk hareket etmeleri; halkın hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi bakımından ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ile bu eylemlerin teşvik edildiği görünümünün verilmesinin engellenmesi için esaslı bir unsurdur (*Hüseyin Çat ve diğerleri*, B. No: 2013/8475, 21/5/2015, § 56).

27. Somut olay bu bağlamda incelendiğinde başvuruya konu soruşturmada çok sanığın olması ve bu sanıklardan bazılarının yakalanamaması nedenleriyle soruşturma dosyasının ilerlemesinde güçlük yaşanmasının kaçınılmaz olduğu ileri sürülebilir ise de bu durum soruşturmanın 16 yıldır devam etmesini haklı kılmamaktadır.

28. Dolayısıyla başvuruya konu soruşturmanın, bir bütün olarak yürürlükteki yargı sisteminde daha sonra ortaya çıkabilecek benzer yaşama hakkı ihlallerinin önlenmesinde sahip olunan önemli rolün zarar görmesine neden olabilecek şekilde makul süratle yürütülmediği, bu durumun da halkın hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi için özellikle kamu görevlilerinin karıştığı iddia edilen olaylarda hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi ilkesiyle bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

31. Başvurucu, manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

32. Yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

33. Yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlali nedeniyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 25.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Başvurucuya net 25. 000 TL manevi tazminatın **ÖDENMESİNE,**

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,**

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA,**

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 23/2/2017 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL